

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Непадовићъ.

Теч. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 92.

МИЛАНИМЛКА.

* (продужено)

Као да ме сунце огрејало кадъ видимъ да су то Срби. И то е први тренутакъ у момъ животу кадъ ми е срце одъ радости заиграло што самъ Србина видю. „На оне пуцајте!“ повичемъ я — и пружимъ прстъ на нашу потеру. „Оно су Маџари браћо, а мы бежимо одъ њи.“ Кола и онај коняникъ зауставе се. Они су были зачуђени, и види да су бадава трчали, еръ овамо е была повелика чета, а у њинимъ колима была су само два офицера, и еданъ съ кочиномъ оружанъ айдукъ, а онај други на коњу мора да е био Шандоръ. Изъ далека примѣтимо да јоштъ една кола иду, и бајонети светлили су се према сунцу, али то е све мало было за нашу чету. Еданъ Србиџацъ повиче: „потрчите браћо, оно су офицери, ено имаю златне гайтане, оно вреди сто дуката.“ И потрче на кола, и садъ се започне страшна битка за народностъ. Еданъ граничаръ нанишани и скреше, но пушка га слаже, еданъ Србиџацъ опали пиштоль кои савъ прсне у комаде и главу му разбје; са стране наше потере пукну два мала пиштоля, али оду у ветаръ. Онај офицеръ на коњу био е у највећемъ очајању, баџи свою капу на земљу и са запетимъ пиштольмъ залетисе къ нама ближе, онъ не нишанио ни на едногъ војника, „легните брзо у кола!“ повиче еданъ младъ у калабрезкомъ шеширу четникъ, кои е примѣтио намъру онога офицера, и у тай истый ма кугла на неколико прста више Милкине главе прелети, кою бы зацело посредъ прсию згодю да јој не онај поитао казати да се сагне у кола. Ту самъ видю Шандора на близу, онъ е волю Милку убити, него е изгубити да безъ њџа живи. На њџа пукне више пушака одъ наше стране, и видисмо само како му дизгинъ изъ лево руке изпаде. И коњ — паметни одъ свогъ господара. — кадъ види да му е пуштена узда, окренесе, и за онимъ колима, коя су већ далеко измицала, утече. Шандоръ е био ранџнъ у леву руку, и тако е узду испустио, другџе онъ бы до самы наши кола допрео. Онъ не марю за животъ, њџова безсмертна любовь не се бояла смрти. О овомъ истомъ случаю читао самъ доцџне у нашимъ новинама: да е была велика битка гдџ су Срби славно побџду добили, и гдџ е неколико стотина маџара погинуло.

Доњ е та ритерска игра трајала, я самъ съ кочишемъ испрегао оногъ мртвогъ коња, и спремю кола за даль бежанџ. Она измешана чета скуписе око наши кола. Поредъ свега тога што су сви были люди сурови, и изгледали на айдуке, опетъ се могло примѣтити да су имали међ собомъ неџи редъ, и да су сви очекивали заповџсти изъ уста оногъ младогъ војника у калабрезкомъ шеширу, кои е према нашимъ колима одвоени одъ други стаю. Онъ беше сасвимъ немарљиво, али са вкусомъ и чисто обученъ. Танка кошула на прсима была е раздрљна, и крозъ недра вириле су му округле прси као грудва снега. Преко прсию носю е широку свилену тробойну пантљику. Њџовъ талиџскџ шеширъ стаю му е накриво на глави, исподъ кога трептиле су њџове прве очи, као две звезде, кадъ бы се око њи могле две пџявице савити. Њџово лице маломъ црномъ брадомъ обузето, было е пуно прџятности и благости; сунце га е одъ урока или изъ зависти преплауло. Сви четџицџ гледали су у њџа: „Хайдемо натрагъ браћо, мы смо далеко зашли, овуда е пуно маџара а насъ е мало. — Банату нема више помоџи.“ — „По свой прџици вы сте предводитель ове чете господине?“ рекне Селаниџка — „самъ госпоџ! было насъ е выше одъ 300. али тукџи се непрестано, ево сада видите нема насъ ни 50 подпуно. Я самъ заостаю овуда, те заклянџмъ несреџне србске породице што беже.“ — „Я вамъ благодаримъ господине, да не те ваше чете было, я бы данасъ страдала, а особито вама благодаримъ, вы сте моџој кџери мало пре вашомъ хитромъ опоменомъ животъ спасли. И за споменъ данашџгъ тога случая, изволте примити овај мой сџтъ, я вамъ га одъ свегъ срџа даемъ.“ рекне госпоџ, и извади свой златанъ сџтъ и пружу му съ кола. Но онъ наслонџнъ на свою двоцевку, ни съ места се немакне. „Благодаримъ госпоџ“ одговори онъ учтиво — „я нисамъ одъ оны кои плячкау. Мене е чиста любовь къ народу нашемъ повукла овамо. У осталомъ шта џе мени сџтъ. Я бы на њџму брџо само минуте, кадъ џе се наше жалостно войводство скончати — “ „а оно морате примити овај прстенъ, кои нема никакве вредности“ рекне Селаниџка умилџтимъ и молеџимъ гласомъ, скидаюџи прстенъ са свое руке — „я васъ молимъ да то баръ задржите за споменъ, онъ е исплетенъ одъ мое кџери, кою сте вы мало пре одъ очевидне смрти забавили.“ Њџове очи неотице полете на Милку, као да е хтео дознати, смели съ њџимъ благословомъ тай прс-

тень примити. Она отвори уста да му и она благодари, и да га замоли да тай малый споменъ неодбѣ, но нѣговъ погледъ збуни є, и нѣне речи изумру на нѣнимъ устнама, само бурна руменъ узъ образе нѣне, ослободи тога младогъ предводителя, те се приближи колима и плашльиво узме тай споменъ. „Чувайте вашъ животъ младый юначе, штета бы было за васъ тако млади да погинете!“ посовѣтуемъ му я изъ свегъ срца — „кадъ нисамъ до садъ погинуо, тешко ѣу већъ и погинути. — Ово є амайлія што ѣе ме одъ смрти чувати“ придода онъ показуюћи на прстенъ, когъ беше већъ на прстѣ метуо, и съ пріятнимъ осмеіомъ поклони се. Наша кола поѣу дадѣ. Они остану полако за нама идући. „Како є учтивъ тай нашъ избавитель“, рекнемъ я после дужегъ времена, палећи безбрижно мое цигаре; „и како є добаръ! рекне господъ, — и како є лепъ, убіо га Богъ!“ неотице рекне Милка, и кадъ се я почнемъ смеяти, зарумени се она као што се невина ружа румени кадъ є сунце огране. „Среѣа те се брзо растасмо“ рекнемъ я шалећи се: „єрѣ другчіє пали бы изъ єдне опасности у другу, само што господична одъ ове последнѣ опасности небы тако бегала.“ „Е, и вы се знате шалити,“ рекне она, и тако ме пола лютито пола смешећи се погледи: да самъ за 30 година быо млађи одма бы пао у несвестъ. Текъ пошто смо далеко измакли, падне намъ на память, да га у оној хитњи и забуни нисмо пытали за нѣгово име, нити онъ зна ко смо мы. То насъ є врло яко печалило. Путемъ стизали смо млогу сръбску сиротиню коя къ Дунаву бежи. Мы смо имали времена узъ путь одморити конѣ и у єдномъ селу заложитисє; были смо доста спокойни, али опетъ бояли смо се мацарске войске. Онда сви они предѣли нису были ничій, ко съ каквомъ четомъ удари, онай и влада.

Кадъ доѣемо на оно место къ Дунаву, гди су намъ казали да се можемо превести, наѣемо іоштъ млоге друге свакогъ возраста и стаія бегунаца, гди одъ неколико дана чекаю на лаѣе. А лаѣе кое су превозиле, отишле су некуда, вальда є кой членъ одбора одвезао быо свое жито да прода. Мы смо данъ и ноћъ чекали бадава, на другой страни Дунава нисмо никога могли видити. На єданпутъ чуємо подалеко неко пуцанѣ пушакѣ, и све жене и деца почну врискомъ плакати. „Небойте се повичемъ я! кадъ є нужда найвеѣа, онда є божя помоћъ найближа!“ и покажемъ имъ прстомъ на две скеле, кое су се спуштале полако нама низъ Дунавъ. Али што су годъ лаѣе ближе долазиле, све се и пуцнява пушакѣ избближе чула.

Кадъ лаѣе доѣу до обале, а мы сви навалимо и сви смо ради были да први уѣемо, у тай Ноєвъ ковчегъ: обадве лаѣе буду за часъ пуне, истина сви се сместимо, али смо были тако стеснѣни, као кадъ се немачкій театръ у сръбской вароши дає. Мы трое найпоследнѣи уѣемо. Брѣ Милка чекала є редъ и нѣє хтела крозь ону массу света да се гура, она є вальда мислила да є то балъ, и чека да доѣе кой галантъ младићъ и да є учтиво изподъ руке уведе.

Текъ што смо се хтели отиснути одъ обале, ал' искрснуше оны исти четници кое смо мы на путу нашли. Онда ми є было мило кадъ самъ ій видіо, али садъ се

уплашимъ, єрѣ видимъ да беже и знао самъ да ѣе намъ лаѣе зауставити. Одма видимо и нѣовогъ младогъ четовоѣу, кои дотрчи къ обали, заповеди: „да се неотискую лаѣе, а мы ако нежемо стати мы ѣемо се вратити да славно умремо.“ Бадава су изъ обадве лаѣе висали да є све препуно, ранѣницы са остаткомъ оне чете буду у ону другу лаѣу смештени. У лаѣу гдѣ смо мы были, ускочи онай у калабрескомъ шеширу, и мы му се обрадуємо и радостно му направимо место меѣу нама. Кадъ смо были готови кренемосє. Єдва є неколико нѣи могло велати, и мы се предамо Дунаву на милость, кои є са своимъ малимъ таласиѣима по кадкадъ заплоснавао у нашу лаѣу. Према нама на оставлѣной обали видимо како єданъ по єданъ неприятель долази, и како насъ усмотре пуцаю на насъ и трче све ближе обали. Милка се почне плашити: „небойтєсе ништа лепа девојко,“ рекне іой четовоѣа „заклоните се за мене одъ неприятельски пушакѣ. Кадъ сръбско войводство издише, ни я немаримъ да живимъ.“ —

Кадъ смо были на средъ Дунава, престали су неприятели на насъ пуцати. Обадве су наше лаѣе упоредъ пловиле, сви смо ѣутали. Весело лице оногъ нашего четовоѣе на єданпутъ наоблачисє, нека туга обузме нѣгову душу и ужаснимъ гласомъ повиче: „Съ богомъ плоднѣи Банате, нигда выше сръбска тробойна застава неѣе се по теби ширити, нигда, нигда се выше у теби неѣе Сръбјанци, Црногорци и Граничари подъ єдномъ командомъ и за єдну цѣль борити. Съ богомъ сръбске надежде нигда смѣліє нисте обузимале сръбске душе, овай нараштай неѣе выше веровати своєе одушевленю. Съ богомъ мила ратована у коима су кушали Срби свою неяку снагу. Сунце сръбске будущности, сръбске надежде, сръбскогъ войводства залази. Лаку ти ноћъ мило несрећно Сръбство, за тебе нема спасєнія — нико те веѣма одъ мене нелюби а нико ти одъ мене гору и црню судьбину непредвиди и непрориче. Ево іоштъ єданъ последнѣи метакъ на твою обрану.“ При тмѣ речма опали онъ свою пушку на обалу, гдѣ се доста было Маѣара скупило, на онда исту пушку баци у Дунаво, и замышльно замедѣ се у воду, као да се промышлявао хоѣе ли и онъ у Дунавъ за пушкомъ да скочи. На єданпутъ полете нѣгови погледи преко свою насъ као да є хтео са свима нама да се опрости. Онъ хтеде іой нешто реѣи; но у тай истый ма' пукне са обале пушка као одговоръ на нѣгову пушку, тѣе погоди га, и онъ падне девојки у наручя. Нѣнъ ужасанъ врисакъ пролети крозь срца свою насъ.

Мы смо были близу нѣга, придржимо га на рукама да непадне сасвимъ. Крви нѣє нигди было. Наѣемо тѣе што га є ударило. Оно є было изгубило снагу, и само га є онесвестило. Мы смо га поливали водомъ, да бы се могао повратити. После неколико тренутака отвори онъ свое црне очи, и прво што є видіо было є смешеѣесе лице девојке, коя му є држала свою мокру мараму на челу. „Єсте ли живи?“ уытамъ га я, и онъ погледа, и после неколико тренутака одговори полако: „єсамъ — нѣє ми ништа! овде ме боли!“ и привати се за потилякъ. Мы смо сви лебдили око нѣга, и свакій часъ извѣштывали смо оне друге у обадве лаѣе о нѣговомъ здравлю. Я извучемъ полако ону мараму изподъ Мил-

книге руке, да поквасимъ у води, и нѣна рука остане на нѣговомъ челу. И доцнѣ кадъ смо се еданпутъ у шанцевима према Варадину састали, рече ми да нигда неможе заборавити ону нѣжну руку што му е на челу стаала, додаюћи у шали, да му е то најболѣй мелемъ быо.

И Мы срећно извеземо се на другу страну Дунава. Већа часть нашегъ друштва разиђе се. Села нигди близу нѣ было. Мы нисмо могли одъ обале одма далъ ићи, Госпоя рада е была да дочека онде извѣстїе о своемъ мужу, а найвише збогъ тога што е тога младогъ юнака яка грозница уватила, и што га госпоя и нѣна кћи нису нипошто хтеле самой мојой неги и нѣговимъ войничима оставити. Граничари и Србїянци направе намъ одма простране две колебе, а они, едни оду у села да намъ донесу што годъ за ело, а други су се одмарали око насъ. „Ко е тай чудноватый младїиъ!“ упытамъ я едногъ одъ нѣгови четника, и онъ ми каже да му е име Миланъ Велиславльвиъ, одъ куда е родомъ нѣ ми знао назати, само ми рече да е быо некакавъ чиновникъ у београдскомъ суду, и да се одъ карловачке скупштине не-престано тукао са своіомъ четомъ противу неприятеля, и они други сви хвалили су га, да нѣговомъ родолюбю, поштено и одважности нѣ было равногъ у србской войсцы. О чему самъ се доцнѣ и самъ увѣрио. Онъ е осимъ тога быо и наученъ, ерь е съ прилжанїемъ провео неколико година своє ранїе младости на вышимъ школама у Бечу и Пожуну.

(продуженъ слѣдуе).

КАЛЕНДАРЪ.

Ове године започеће рано зима, онима кои немаю дрва.

Помраченїе месеца о комъ смо дане казали да ће ове године бити, нѣ зато было, што су астрономи са малаковске куле погрешно прорачунали.

Помраченїе сунца траяће непрестано онима кои на нѣгову свѣтлость мрзе.

Данъ и ноћ равни су свагда онима кои нераде на надницу.

Ноћ е найкраћа ономе кои свагда после подне спава.

Вода ће непрестано стаати смрзнута за оне кои много вина и ракіе пїю.

Повладе одъ мрсны ела наступаю 14. Новем. ал' повладе одъ интрига, лажи, онадана и злобе, нестов ни у едномъ календару.

Постни дани сви су они кои ненаћу човеку у цѣпу новаца.

(продуженъ слѣдуе)

ЗАЧИНЦИ.

Будале имаю выше среће него памети.

Ко нѣ за саветованїе томе нетреба помагати у невољи.

Судїя мора оба ува еднака имати.

Закопано благо и неостварена мысао есу губитакъ безъ добитка.

Ко своє дугове плаћа добїа веће повереңъ.

Сваки мора природы дугъ платити.

Браге седе човека и пре времена остаре.

У игри нема прїятельства.

Узь воду е тешко пловити.

Добродѣтель нестари никада.

Ко оће да е свуда, тай нѣ нигди.

Женска лукавостъ надвишава мушку мудростъ.

МАЛИНЕ.

Ко свакога безъ разлике хвали, тога похвала нема важности ни онда, кадъ хвали оне кои похвалу заслужую.

Свака е тайна као какво закопано сокровиште, кадъ се дозна да е какво благо сакривено, оно е веће пола наћено.

Срећа онда се найвеће слави и ларму у свѣту прави, када е склона онима, кои незаслужую.

Нигда человекъ нѣ изменяъ тако много, збогъ оны свойства коя има; као збогъ оны свойства, коя бы радъ быо имати, и за коя мысли да има.

Одвѣтъ суетанъ человекъ нѣ ништа друго него жена; а человекъ безъ икакве суете нема никакве цѣли на овомъ свѣту. Одузми човеку сву суету живота, онъ престае бити человекъ.

Стихотворцы су као оскоруше; кадъ иструле (угнїле) онда добїаю свою праву важностъ.

ДОМАЊИЙ ТЕАТОРЪ.

Дете. Кадъ ты умрешъ тата, мы те нећемо носити у цркви.

Отаць. А зашто сыне?

Дете. Зато ер' тамо недаду ништа на вересїю.

Отаць. А гди ћете ме носити сыне?

Дете. У меану тата, гдѣ ты свакой данъ пїешъ на вересїю.

МРВИЦЕ.

— У едной држави некїй одъ чиновника чуе да се хоће неко надлежателство подъ именовъ „Касація“ да установи; и у надежди да аванцира у то надлежателство, преда своіой власти прошенїе, у комъ прошенїю каже, измеђ' осталогъ: „молимъ за касацію.“ Изъ целогъ тога прошенїя нѣ се ништа друго могло видити, него да най-

уничити моли за касацію. И тако изађе рѣшеніе: да се истый чиновникъ по нѣговой молби изъ службе касира.

— После неке битке на мору, упрти еданъ матроузъ ранѣногъ друга свога, да га съ крова у море бацы. Овай отвори свое изнемогле очи и запыта га, кудъ га носи. У море, одговори овай. Поштеди ме одъ тога, та я іоштъ писамъ мртавь. „Лудо една, рекне матроузъ, лѣкаръ е казао, да си ты мртавь, а онъ вальда болѣ зна, него ты.“

ДОМАШНЕ НОВОСТИ.

— У Бѣограду 11. Новемб. Сходно нашой обзнани одъ ономадъ држала е синоѣ Гдч. Хагенъ великій концертъ на обште задовольство. Къ свима комадина су слушательи пѣскави, два комада морала су се повторити, т. е. „Ты плавишь зоро“ кое е пѣвала Гдч. Хагенъ, и „Вловникъ“ кое е пѣвало овдашнѣ друштво пѣваня. Сама е преуна была разногъ рода слушательима. Изъ сигурногъ извора дознаемо, да ће Гдчна Хагенъ у Недѣљу 13. тек. м. іоштъ еданъ и то последній концертъ овдѣ давати, при коме ће е опетъ овдашнѣ друштво пѣваня, кое за ову услугу сваку похвалу заслужуе, подпомагати. Извѣштени смо, да ће на истомъ концерту Гдч. Хагенъ поредъ остали лѣпы арія више ербеки пѣсама пѣвати, и да ће іой притомъ како овд. друштво пѣваня пѣванѣмъ новы лепы пѣсама, тако и Гдчна Броша своіомъ декламациомъ и остали любительи музике своимъ услугама на задовольство публике на руци быти. Морамо на концу публики и то на знаѣ дати, да ће се овай путь у смотреню приближены мѣста за найвеіи поредакъ брига имати.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Генералъ Пелисіе изъ Крима явля: з. ов. м. запалѣна су з магацина французска, у коима е око 10. хил. ока барута (30. хил. килограма) и 600.000, фишека было. Све е то се ужаснимъ потресомъ отишло у воздухъ. Исту такву штету и Енглези су имали. Тымъ догађавмъ убіено е 30. а ранѣно е 100 Француза. Како су та три магацина запалѣна незна се.

— Изъ Беча одъ 5. Нов. пишу: као што се могло предвидити, посланство генерала Канробера, да Шведску на страну западны сила приволи, ніе испало за рукомъ. Шведска не може да се усуди заратити са своимъ моћнимъ сусѣдомъ; исто тако тешко е Шведској и понуду да у саюзъ са западнимъ силама ступи одбити. — За сада французска дипломація иде на то да многобройнымъ саюзомъ држава европски уплаши Русію да се на миръ склони. Ни руски посланици овомъ приликомъ нестое безпослени; и они свуда живо настое да се остане манѣ државе као и до сада у овай ратъ немешаю.

— Изъ Карса вѣсти найновіе потврђую, да Руси ненамѣраваю оставити градъ, него се спремаю да продуже и зимусъ ту дуготраюћу обсаду. — У Цариграду появила се опетъ колера у шпитальима.

— Пливаюће батеріе кое Французи сада праве, и съ коима се надаю да ће идућегъ лета Кронштатъ и сву руску

флоту уништити, врло окупо стаю. Таковы 50 батерія кошта ће на 30 милиона фор. ср. — За ова два лета што е флота саюзна у источномъ мору провела, потрошено е 200 милиона фор. ср.

— Изъ Риге являю: да се руска войска починѣ разилазити са побережја источногъ мора, и укланя се на зимовиште у унутрашность Русіе. Войницы кои у тако званымъ дружинана служе, дужни су сами себе ранити, и тако на нѣи ништа царство нетрони. Они редомъ свою дужность свакій другій данъ отправляю, а онай еданъ данъ иду те раде за надницу.

— На свима пѣяцама Европе осећа се све већа скупоћа у рани, томе е много причело и то што е Русія забранила да се нигдѣ рана изъ царства неизноси.

— Изъ Цариграда пишу: да су се Енглески и Турски солдати едномъ приликомъ врло позавађали, и међу собомъ тако потукли, да е выше нѣи са обадве стране мртвы остало. — Четири Енглеска пароброда однела су 600 болестни у Смирну.

— Ништа се далѣ нечуе изъ Азіе осимъ онога, да е Омер-паша после битке коя е 5. сатій траяла прешао рѣку Ингуръ. У той битки было е осамъ хиљада солдати и дванаестъ хиљада милиціе изъ Мингреліе и Ђурѣіе, свега дакле 20 хиљада руске войске противу 45 хиљада турске войске подъ Омер-пашомъ.

— Рускій Инвалидъ саобщтава последнѣ извѣстіе изъ Крима княза Горчакова; одакле види се да саюзници врло слабо туку сѣверну страну Севастополя, но за садъ іоштъ се еднако утврђую, у освоенной части. У осталомъ траю непрестано различна движенія войске саюзничке на различне стране; исто тако и руска войска еднако маневрира према движеніяма саюзника.

— Изъ Цариграда одъ 27. Окт. саобщтава „Пресса“ слѣдуюћи догађай: „У одной меани гдѣ се ракія продае, посеваја се еданъ турскій (изъ Туниса) солдатъ са французскимъ солдатомъ; онай турскій солдатъ удари Француза шакомъ, на кое Французъ извади свой баіонетъ и прободе свогъ суперника тако да е на месту мртавь остао. Одма скупи се до 30 турски солдати, извуку свое саблѣ, и разтрчу се као бесни крозъ све улице, да сѣку гдѣ годъ когъ Француза сретну, нѣима се придруже и неколико улема, кои су западне силе проклиняли и псовали. Бадава се еданъ турскій полковникъ трудіо да іи умври, ніко ніе га хтео слушати шта говори. Сви Французи утеку у шпиталь Гилхенъ и затворивши се добро чекали да се туку, ако бы были нападнути. Турски солдати развале капію и продру у шпиталь. Но Французи дочекаю іи съ баіонетима и узбію натрагъ. Кое равѣны кое мртвы 15 турски солдати међу коима е было и неколико улема, остану по степеніма шпиталья. Одъ стране Француза мало е нѣи погнало, и тронца ранѣни су.

Од гонетке у нр. бр. — Груда снега, — сенька,

Течай новаца; среб. 115; дук. 5 фор. 21 кр. банке.